

Euroopan unioni ja verotus

Euroopan unionilla ei ole verotusoikeutta. EU ei suoraan osallistu verojen keräämiseen eikä jäsenmaiden verokantojen määrittämiseen. Kunkin jäsenmaan hallitus päättää kansalaisten maksamien verojen määrästä ja verovarojen käytöstä. Verotusta ei ole harmonisoitu EU-tasolla, vaan jokaisella jäsenvaltiolla on vapaus päättää veropolitiikastaan, kunhan se ei ole EU:n peruseriaatteiden vastaista.

EU kuitenkin valvoo kansallisia verosääntöjä ja varmistaa, että

- tavarat, palvelut ja pääoma voivat liikkua vapaasti EU:n sisämarkkinoilla
- verotuksella ei anneta jonkin maan yrityksille kohtuutonta etua kilpailijoihin nähden
- verotus ei ole syrjivää muiden EU-maiden kuluttajia, työntekijöitä tai yrityksiä kohtaan

EU:lle tilitetään Suomessa kerättyjä **veronluonteisia maksuja**, kuten

- tuonnin verot ja
- luottolaitoksilta, eli pankeilta, rahoitus- ja korttiyhteisöiltä kerättävät EU-vakaussmaksut.

Vuonna 2019 EU:n toimielimille maksettiin veroja ja niihin rinnastettavia maksuja 403 miljoonan euron edestä (ennuste vuodelle 2020: 409 miljoonaa).

EU:lla on veropolitiikassa vain rajallista toimivaltaa

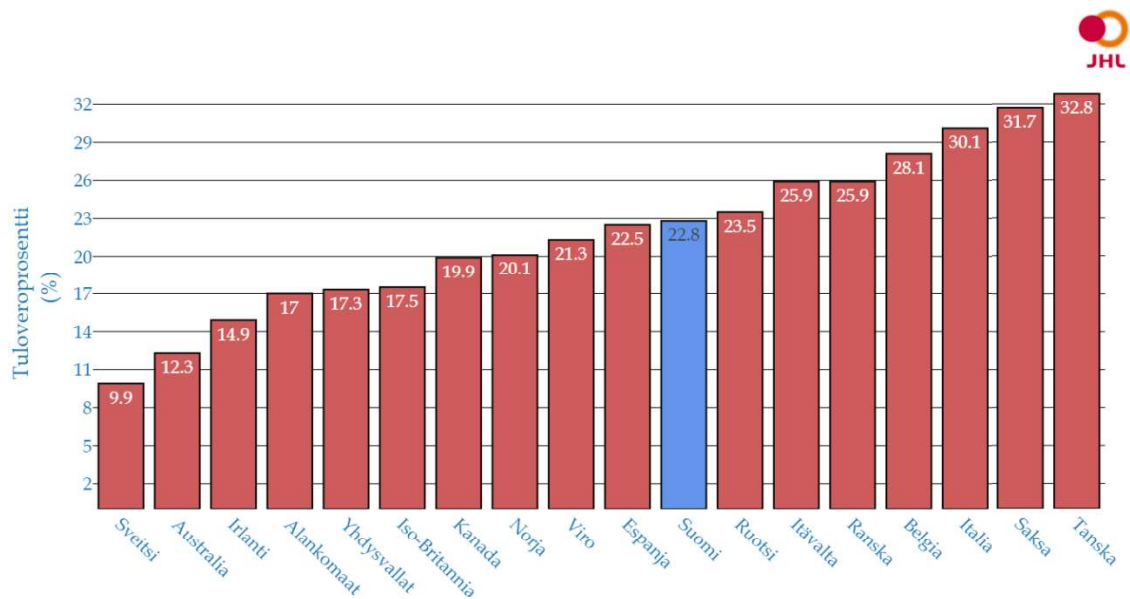
Verotuksen alalla EU:ssa voidaan tehdä tiivistä yhteistyötä (esimerkiksi viranomaisten tiedonvaihtoa koskeva [Fiscalis-ohjelma](#)), mutta **veropolitiikkaa koskevassa sääntelyssä vaaditaan jäsenmaiden yksimielinen hyväksyntä.**

Tarvetta parempaan koordinointiin kuitenkin on esimerkiksi **veronkierron** suitsimiseksi. Komissio on ehdottanut, että veroasioissa siirrytään määräenemmistöpäätöksiin nykyisen yksimielisyysvaatimuksen sijaan. Tällä hetkellä yksittäinen jäsenmaa voi estää verotuksen oikeudenmukaisuuden kannalta tarpeelliset päätökset.

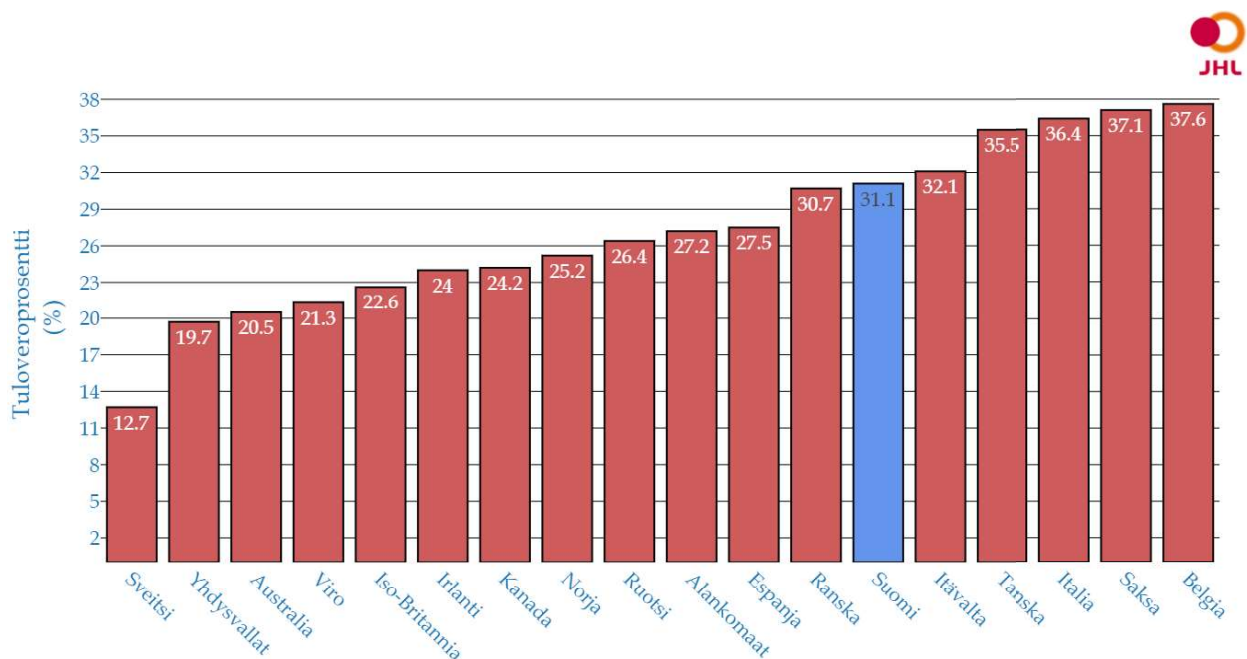
Suomalainen palkansaaja eurooppalaisessa vertailussa

Suomen palkkaverotus on Euroopassa keskitasoa, kun katsotaan matalaa palkkatasoa, mutta verotus kiristyy palkansaajan tulojen noustessa. Suomen **palkkaverokiila** (kts. ylempänä) on pienissä palkoissa vertailumaiden tasolla, mutta nousee jo keskituloisella keskiarvon yläpuolelle. Ero kasvaa palkkatason noustessa.

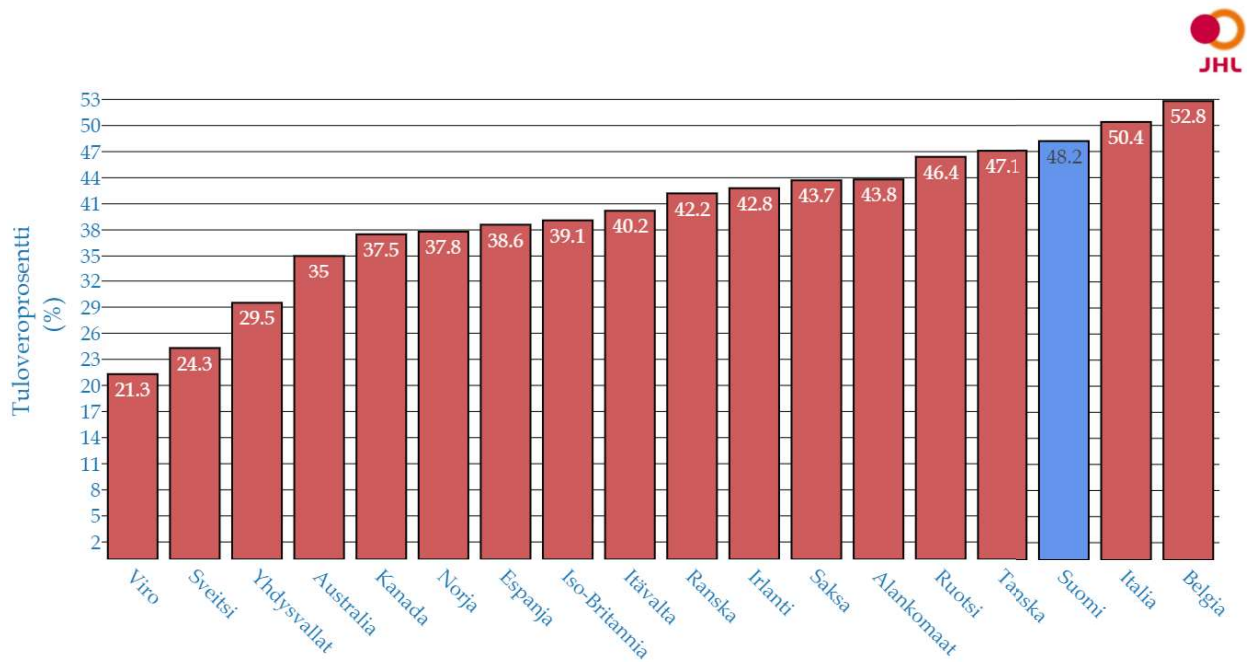
Kuvio: Tuloveroasteet 29 200 euroa vuodessa ansaitsevilla perheettömällä palkansaajalla vuonna 2020 (Veronmaksajat, 2021)

Kuvio: Tuloveroasteet 45 000 euroa vuodessa ansaitsevilla perheettömällä palkansaajalla vuonna 2020 (Veronmaksajat, 2021)

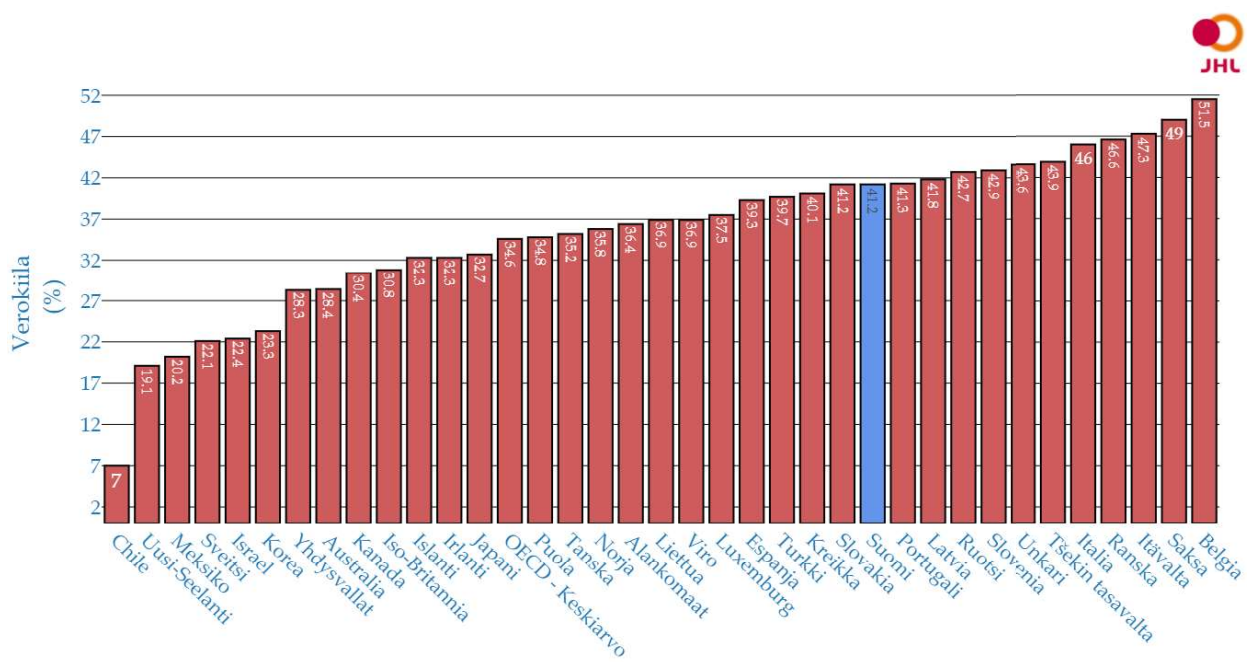
Kuvio: Tuloveroasteet 146 000 euroa vuodessa ansaitsevalla perheettömällä palkansaajalla vuonna 2020 (Veronmaksajat, 2021)

[Verokiila](#) OECD:n määritelmän mukaan:

Osuus keskipalkkaisen yksinasuvan lapsettoman palkansaajan tuloista, jotka maksetaan veroina ja veronluonteisina maksuina julkishallinnolle. Verokiilassa on huomioituna samanaikaisesti palkansaajan ja työnantajan maksamat verot ja veronluonteiset maksut.

Kuvio: Keskipalkkaisen henkilön verokiilat vuonna 2020 kansainvälisesti vertailluna (OECD, 2021)

Suomalainen pääomatulon saaja eurooppalaisessa vertailussa

Suomessa tuloverotus jakautuu ansiotulon ja pääomatulon verotukseen, mikä tarkoittaa, että yksityishenkilöt maksavat veroja saamastaan palkasta ja omaisuuden kerryttämästä tulosta. Verotuksen kireyttä tarkasteltaessa on kiinnitettävä huomiota samanaikaisesti pääoman ja ansiotulon verotukseen.

Kansainvälisen vertailun perusteella havaitaan, että Suomessa pääoman verottaminen ei ole todellisuudessa kovin kireää.

Kuvio: Pääomaverot suhteessa bruttokansantuotteeseen %-yks (OECD, 2021)

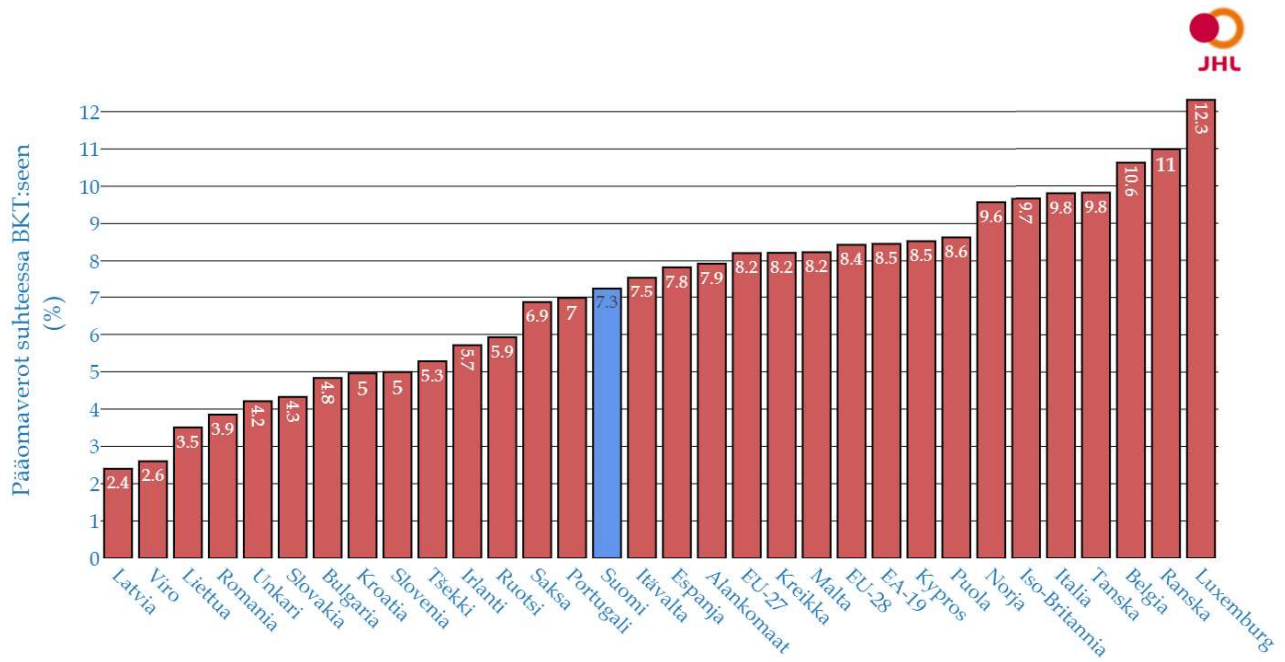

Table 58: Taxes on capital as % of total taxation - Income of households

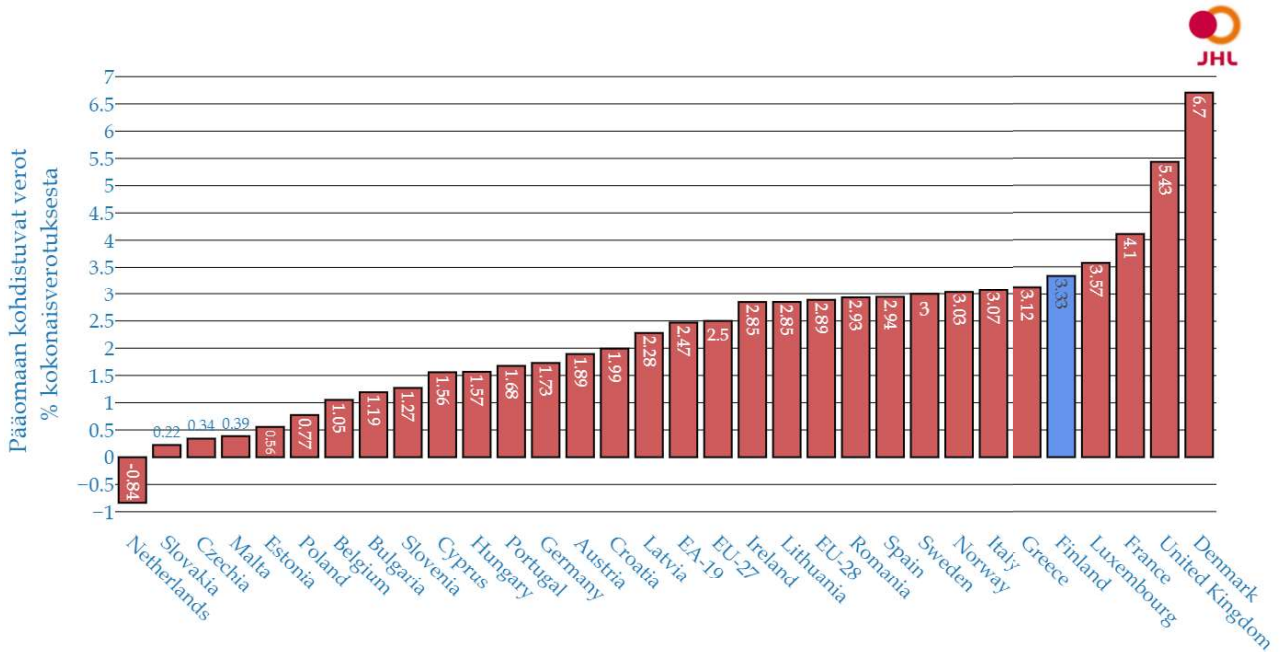
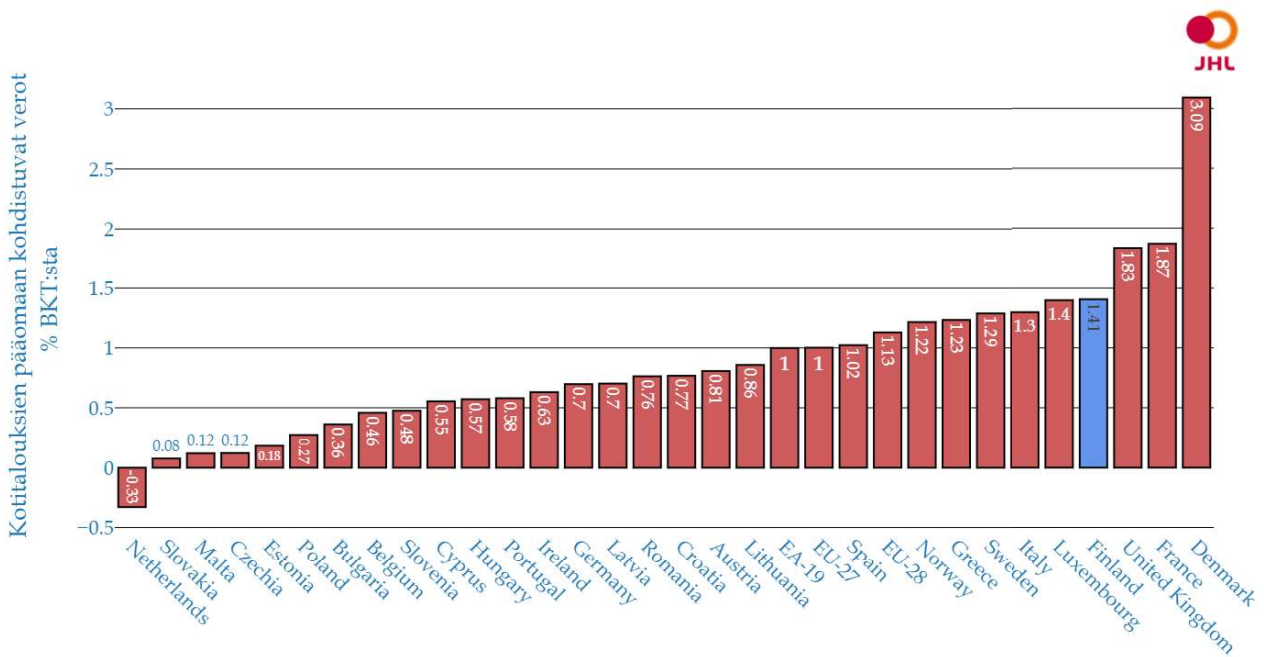

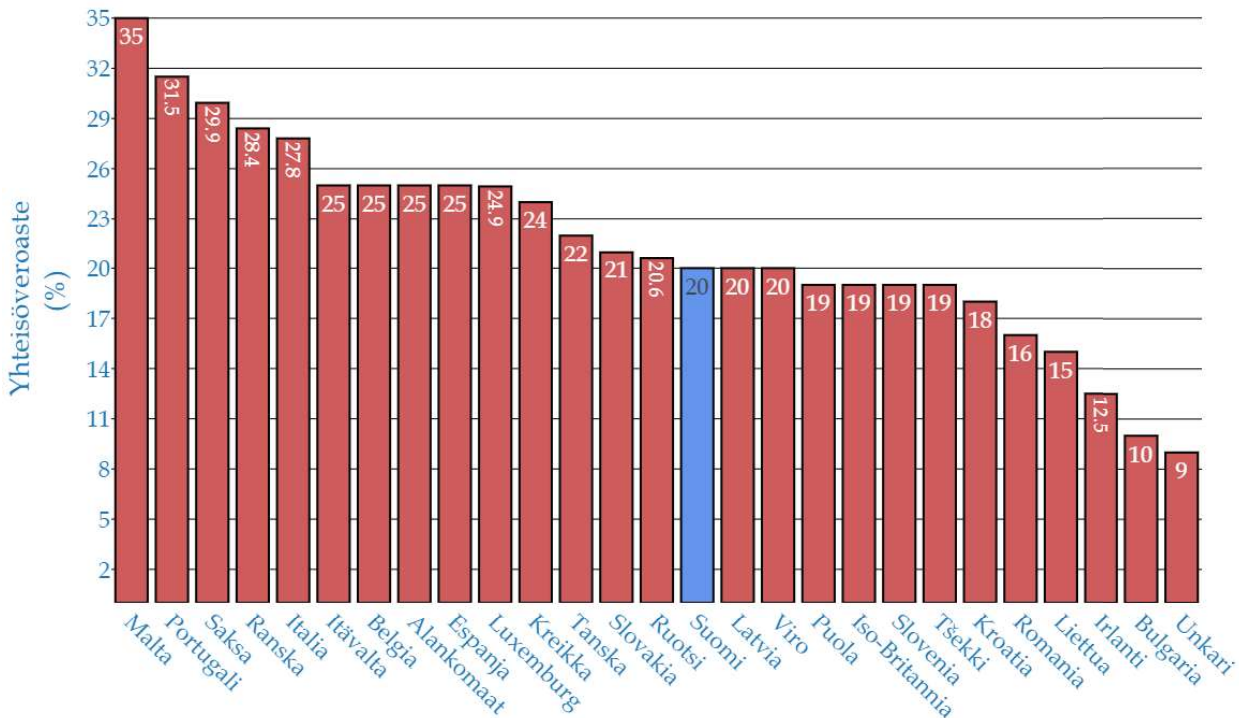
Table 57: Taxes on capital as % of GDP - Income of households

Haitallinen verokilpailu nakertaa verotuloja EU-maissa

Suomessa yritykset maksavat saamastaan voitosta yhteisö- eli yritysveroa. Yritysten lisäksi yhteisöveroa maksavat osuuskunnat sekä tietyin edellytyksin liikelaitokset, julkisyhteisöt, yhdistykset, laitokset, säätiöt ja asunto-osakeyhtiöt. **Suomen yritys-/yhteisöveroprosentti on 20, mikä on EU:n keskiarvon alapuolella.**

Suomessa yhteisöveroa laskettiin viimeksi vuoden 2014 alussa 24,5 prosenttiyksiköstä 20 prosenttiin. Veroprosentin laskemisella pyrittiin turvaamaan yritysverotuksen kansainvälistä kilpailukykyä, sillä yritysveroprosentteja on kevennetty monissa maissa viime vuosina. Euroopan maissa yritysten voittoja verotetaan nyt yli puolet kevyemmin kuin vuonna 1980.

Lähde: <https://www.veronmaksajat.fi/luvut/Tilastot/Tuloverot/Yhteisoverotus/#421be858>

EU:n jäsenmaat hyötyvät pääsystä sisämarkkinoille, mutta haitallinen verokilpailu nakertaa verotuloja.

Haitallinen verokilpailu vaikuttaa toisen maan veropolitiikkaan liiaksi ja heikentää sen veropohjaa. Verokohtelun ensisijainen tavoite voi esimerkiksi olla suuryhtiöiden houkuttelu oman kevyemmän verotuksen piiriin. Haitallinen verokilpailu häiritsee toisten valtioiden veropolitiikan johtamista ja edesauttaa sitä, että pääoma ja työvoima virtaavat muihin maihin.

Haitallinen verokilpailu kaventaa julkisen talouden rahoituspohjaa ja mahdollisuuksia rahoittaa hyvinvointipalveluja. Pahimmillaan se johtaa yhteisöverojen syöksykierrettä kohti pohjatasoa yhä useammassa maassa ('race to the bottom').

Maat tarvitsevat verotuloja hyvinvointipalveluihin ja budjettivajeen kuromiseen. Matalat yritysverot myös vääristävät kilpailua sisämarkkinoilla. Suomi ei ole osallistunut haitalliseen verokilpailuun.

Tapaus Irlanti ja Apple

Kyseessä on pitkälinen verokiista. EU:n komission tulkinnan mukaan teknologiayhtiö Apple on saanut Irlannissa epäreilua valtiontukea ja maksanut muita yrityksiä vähemmän veroja. Veroprosentti oli käytännössä lähes nolla.

Esimerkiksi vuonna 2014 se oli 0,005. Irlanti on Applen rinnalla vedonnut oman verotuslainsäädäntönsä laillisuuden puolesta. Irlannin hallituksen linjausta on arvosteltu, sillä koronapandemian aiheuttama taantuma on vähentänyt valtion tuloja. Summalla olisi katettu huomattavasti budjettivajetta.

Komissio vei Irlannin EU-tuomioistuimeen Applen verotuksen vuoksi. Komission mukaan Irlanti on jättänyt perimättä Applelta veroina 13 miljardia euroa. Komissio määräsi Applen maksamaan verot, koska se katsoo yhtiön saaneen Irlannilta laitonta valtionapua. Sekä Apple että Irlanti valittivat komission linjauksista, mutta Irlanti ryhtyi kuitenkin perimään veroja Applelta vuonna 2018. Vuonna 2020 EU:n [Euroopan unionin yleinen tuomioistuin](#) kuitenkin päätti, ettei ole kyseessä laitonta valtionapua ja ettei Applen tarvitse maksaa verosummaa Irlannille. Komissio on valittanut yleisen tuomioistuimen päätöksestä ja moittii sitä virheellisistä tulkinnoista. Valituksen käsittelee [Euroopan unionin tuomioistuin](#), ja prosessi on kesken. - Sekä Irlannin hallitus että Apple ovat vakuuttaneet noudattaneensa lakia.

Syksyllä 2021 uutisoitiin Irlannin liittyvän OECD-maiden verosopimukseen, jonka myötä teknologiayhtiöt joutuvat jatkossa maksamaan myös Irlannissa 15 prosentin yritysveroa.

Verokilpailu tarjoaa yrityksille mahdollisen väylän välttää niiden koti- ja toimintavaltioissa säädetyt verot.

Epäreilu verokilpailu on luonteeltaan maailmanlaajuista, joten EU-maiden veropohjiin kohdistuu myös **ulkoisia haasteita**. EU on luetteloinut EU:n ulkopuoliset maat, jotka kannustavat **verotuksen väärinkäyttöihin**, jotka heikentävät jäsenmaiden yhtiöverotuloja.

EU ja OECD yrittävät uudistaa yritysverotusta

Kilpailua matalilla yritysveroilla yritetään estää ja yritysverotusta uudistaa EU:ssa ja OECD:ssa

(**OECD=Ta**loudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö). Jäsenvaltiot eivät pysty yksin taistelemaan haitallista verokilpailua vastaan.

OECD ja G20-maat (maailman 19 rikkainta maata + EU-edustus) aloittivat vuonna 2013 BEPS-nimisen hankkeen (BEPS=Base Erosion and Profit Shifting), jonka tarkoituksena on estää veropohjan rapautuminen ja monikansallisten yritysten keinotekoinen voittojen siirto valtiosta toiseen. Hankkeen tavoitteena on turvata valtioille verotuloja globaalissa toimintaympäristössä toimivilta yrityksiltä. BEPS-hankkeen avulla pyritään puuttumaan keinotekoisiiin järjestelmiin, joiden avulla monikansalliset yritykset pyrkivät pienentämään verotaakkaansa. Luomalla yhteisiä pelisääntöjä ja ohjeita valtioiden verokäytäntöihin pystytään haitallista verokilpailua hillitsemään ja torjumaan.

EU on ottanut BEPS-hankkeen osaksi taisteluaan haitallista verokilpailua vastaan ja antanut sen pohjalta useita direktiiviehdotuksia. EU:n jäsenvaltioissa BEPS-hankkeen toimenpiteet tulee siis saattaa osaksi kansallista lainsäädäntöä. Hankkeen soveltaminen siten, ettei loukattaisi jäsenvaltioiden oikeutta päättää omasta veropolitiikastaan, on kuitenkin haastavaa.

Alla luetellut OECD:n ja EU:n aloitteet etenevät hyvin hitaasti tai voivat kaatua EU:n jäsenmaiden vastustukseen.

- **yhteinen yhdistetty veropohja (CCCTB):** monikansallisia yrityksiä verotettaisiin yhtenä yksikkönä niin, että koko konsernin voitot ja tappiot lasketaan yhteen ja verotulot jaetaan maiden kesken sen mukaan, missä arvioidaan arvon syntyneen.
- **yritysten julkinen maakohtainen raportointi (pCBCR)** tekisi yritysten veronmaksusta avointa ja mahdollistaisi verojärjestelyihin puuttumisen. Avoimuutta parannetaan tekemällä julkisiksi maakohtaiset tiedot esimerkiksi työntekijöiden määrästä, voitosta, liikevaihdosta ja maksamistaan tuloveroista. Uudet säännöt koskisivat yrityksiä, joiden liikevaihto on yli 750 miljoonaa euroa kahden perättäisen vuoden ajan. (hyväksytty marraskuussa 2021)
- **vähimmäistaso yhteisöverolle:** tavoitteena on pysäyttää haitallinen kilpailu kohti mahdollisimman matalia veroasteita, joilla yrityksiä houkutellessaan maahan. (maailmanlaajuinen sopimus 15 prosentin minimiverosta suurimmille ylikansallisille yhtiöille 2021 sekä esitys EU-direktiiviksi 2021)

Millaista on oikeudenmukainen verotus?

Kansainvälinen ay-liike ja monet kansalaisjärjestöt vaativat oikeudenmukaisempaa verotusta.

Oikeudenmukainen verotus koostuu seuraavista tekijöistä:

- tiivis veropohja: samasta tulosta maksetaan sama vero; jos pohjat tiiviit, voivat tasot olla suhteellisen matalat
- haitallisten tulo- ja varallisuuserojen tasaaminen
- tulo- ja pääomaverotus on progressiivista
- pääpaino siirtyy työn verottamisesta pääomatulojen ja varallisuuden verottamiseen
- kulutusta ekologiseen suuntaan ohjaavat verot, mutta siirtymässä tarvitaan myös heikompien tukemista
- korjaavat haittaverot, joilla pyritään vähentämään haitallista kulutusta (esim. sokeri) ja ohjaamaan kulutusta terveydelle ja ympäristölle vähemmän haitallisiin tuotteisiin
- veronkierron, aggressiivisen verosuunnittelun ja harmaan talouden torjunta
- vero maksetaan siellä, missä voitto ja arvonlisä syntyvät

Verotuksen oikeudenmukaisuudesta puhuttaessa voidaan erottaa **horizontaalinen oikeudenmukaisuus** ja **vertikaalinen oikeudenmukaisuus**.

- Horizontaalinen oikeudenmukaisuus edellyttää, että samanlaisessa asemassa olevia verovelvollisia kohdellaan verotuksessa samalla tavalla.
- Vertikaalisen oikeudenmukaisuuden mukaan eri asemassa olevia verovelvollisia tulisi kohdella eri tavoin.

Kansainvälinen ay-liike ja kansalaisjärjestöt veronkiertoa vastaan

Kansainvälinen ay-liike ja kansalaisjärjestöt ovat vuosikausia kampanjoineet veronkiertoa vastaan, tehneet paljastuksia, selvityksiä ja raportteja. JHL:n kattojärjestöt EPSU ja PSI ovat tiiviisti mukana kampanjoissa.

Tapaus MacDonald's

Maailman toiseksi suurin yksityinen työnantaja MacDonald's onnistui välttämään miljardiluokan yritysverot voitoistaan sekä Euroopassa että Yhdysvalloissa kansainvälisen verotuksen porsaanreikien vuoksi. EU:n komissio myönsi tilanteen, mutta mitään sanktioita ei lopulta voitu asettaa.

Luxemburgiin sijoittuneen yhtiön ei voitu osoittaa saaneen valikoivaa etua.

Asiaa tutkittiin vuosien 2015—2018 aikana ay-liikkeen ja kansalaisjärjestöjen vaatimuksesta.

Laillista vai laitonta?

Verovälttelyllä tarkoitetaan toimintaa, jossa hyödynnetään verolakien ja/tai verosopimusten aukkoja muita verovelvollisia matalamman verotuksen tason saavuttamiseksi. Kyse on useimmiten täysin laillisesta toiminnasta.

Aggressiivinen verosuunnittelu tarkoittaa yritysten pitkälle vietyjä ja usein todelliseen liiketoimintaan liittymättömiä keinotekoisia järjestelyitä, joiden tavoitteena on minimoida verojen maksua. Verolainsäädännön porsaanreikien vuoksi laillisen ja laitton välille jää **harmaa alue**, jota yritykset voivat hyödyntää siirtämällä verotettavat tulonsa matalampaa verotusta tarjoavaan valtioon.

Toisinaan yritysten aggressiivinen verosuunnittelu voidaan verottajan tai tuomioistuimen toimesta todeta **laittomaksi veron kiertämiseksi**.

Veron kiertämisestä on kyse, kun on osoitettavissa, että esimerkiksi rahansiirrolle kirjanpidossa esitetty oikeudellinen muoto ei vastaa sen todellista tarkoitusta. Kyse on laittomasta toiminnasta, johon voidaan puuttua veron kiertämistä koskevien säännösten avulla.

EU:n veronkiertodirektiivi

EU:n veronkiertodirektiivi hyväksyttiin vuonna 2017. Direktiivi sisältää veronkiertoa vaikeuttavia toimenpiteitä, muun muassa ylärajan yritysten korkovähennyksille sekä postilaatikkofirmojen toiminnan vaikeuttamisen. Suomessa tehtiin direktiivin johdosta useita, varsin monimutkaisia lainsäädännön muutoksia vuosina 2018—2019.

Veroparatiisit ovat maita tai alueita, joissa on alhainen tai olematon verotus ja tiukka pankkisalaisuus; joiden lait mahdollistavat yritysten todellisten omistajien salaamisen; joissa yrityksiltä ei edellytetä varsinaista tuotannollista toimintaa. Veroparatiisit ovat haitallisen verokilpailun äärimuoto. Niiden mahdollistaman verovälttelyn vuoksi valtioilta jää vuosittain saamatta miljardeja euroja yhteisöverotuloja.

Veroparatiiseja on myös Euroopassa. EU:n omia veroparatiisivaltioita ovat muun muassa Luxemburg, Alankomaat ja Irlanti.

Veroparatiiseja hyödyntäviä verojärjestelyjä löytyy myös Suomessa toimivien monikansallisten yrityskonsernien omistus- ja rahoitusjärjestelyistä sekä suomalaisten työeläkelaitosten sijoitussalkuista.

Saadaanko veronkierto kuriin EU:ssa?

EU:n yhteisten sääntöjen luominen on vaikeaa, koska osa maista hyötyy verokikkailusta. Verotuksen korjaamiseen puuttuu myös poliittista tahtoa.

Joka sekunti hoitajan vuosipalkkaa vastaava summa veroparatiiseihin

Joka sekunti hoitajan vuosipalkkaa vastaava summa menetetään veroparatiiseihin. Vuositasolla arvioituna menetetty summa on jopa **427 miljardia** dollaria globaalisti. Euroopan parlamentti otti täysistunnossa tärkeän askeleen kohti veroparatiisien lopettamista hyväksymällä verovaliokunnan historian ensimmäisen päätöslauselman. Päätöslauselmassa vaaditaan EU:n veroparatiisilistaukselta laajempaa läpinäkyvyyttä ja tiukempia kriteerejä. Vaadimme, että nämä pitää ottaa käyttöön tämän vuoden loppuun mennessä. Esimerkiksi nollaprocentin yritysveron maat kuuluisivat listalle automaattisesti. Parlamentin ratkaisu oli merkittävä myös siksi, että siinä tunnustettiin veroparatiisitoimintaa tapahtuvan myös EU:n rajojen sisällä. Parlamentti vaatiikin, että EU:n pitää soveltaa samoja sääntöjä omiin jäsenmaihiin kuin se vaatii noudatettavan EU:n ulkopuolisiin valtioihin. (Europarlamentaarikko Eero Heinäluoman uutiskirjeestä 22.1.2021)

EU:lle uusia tuloja uusilla veroilla?

EU:lle kaavailaan uusia tulonlähteitä koronaviruksesta elpymisen rahoitukseen:

- digitaalivero: suuriin teknologiayrityksiin kohdistuva vero
- muovimaksu: kierrättämättömän muovijätteen määrään perustuva maksu (tuli voimaan 1.1.2021)
- päästökauppa: kasvihuonekaasujen päästöoikeuksien myynnistä saatavat tulot
- hiilitulli: tulli tietyille tuontituotteille maista, jotka eivät ole riittävän kunnianhimoisia ilmastotavoitteiltaan
- rahoitusmarkkinaverot (FTT): pörssiissä tehdyistä arvopaperikaupoista perittävä vero

Kumppanit ja kampanjat verovastuullisuudessa

JHL on mukana edistämässä verovastuullisuutta ja verotuksen oikeudenmukaisuutta kattojärjestöjensä EPSUn ja PSI:n kautta. Kotimaassa yhteistyötä tehdään erityisesti yritys vastuujärjestö [Finnwatchin](#) sekä muiden ay-kumppanien ja kansalaisjärjestöjen kanssa.